

Handläggare: Per-Erik Lorentzon
Telefon: 0370 – 67 85 90
Email: per-erik.lorentzon@vaggeryd.se

Skrivelse till Barn- och utbildningsnämnden gällande Klevshults skolas elevunderlag och huvudmannens ansvar enligt skollagen

I min roll som skolchef har jag, på huvudmannens uppdrag, ett särskilt ansvar att verka för att utbildningen inom kommunen bedrivs i enlighet med skollagen (2010:800) och andra författningar som reglerar skolväsendet. Uppdraget omfattar bland annat att följa upp utbildningens förutsättningar, analysera risker för bristande likvärdighet och måloppfyllelse samt att uppmärksamma den politiska nivån när det finns omständigheter som innebär att huvudmannen riskerar att inte fullgöra sitt lagstadgade ansvar. Detta ansvar följer av skollagens bestämmelser om huvudmannens ansvar för utbildningens kvalitet, resurstilldelning och organisation (1 kap. 4–9 §§ samt 2 kap. 8 §).

Skollagen tydliggör att huvudmannen har det yttersta ansvaret för att utbildningen genomförs med tillräckliga resurser, behörig personal och inom en organisation som ger alla elever likvärdiga förutsättningar. När förutsättningarna bedöms vara otillräckliga eller när utvecklingen går i en riktning som riskerar att avvika från gällande regelverk och intentioner, åligger det skolchefen att synliggöra dessa risker samt redovisa möjliga konsekvenser för nämnden i dess roll som ansvarig beslutsfattare. Mot denna bakgrund har föreliggande skrivelse utarbetats.

Syftet med skrivelsen är att, utifrån den genomförda utredningen om framtida skolorganisation¹ och aktuell elevprognos, redogöra för den oro som nu föreligger avseende Klevshults skolas elevunderlag samt att tydliggöra de lagliga, organisatoriska och rättssäkerhetsmässiga risker som är förenade med att bedriva verksamheten vidare i nuvarande form. De farhågor som i utredningen beskrevs som långsiktiga risker kan i dag konstateras vara på väg att bli verklighet och i vissa avseenden redan ha inträffat.

Barn- och utbildningsnämnden har genom den nyligen genomförda utredningen fått en samlad och tydlig bild av skolornas förutsättningar i Vaggeryds kommun. I utredningen framgår att de minsta skolenheterna, däribland Klevshults skola F–3, redan vid tidpunkten för utredningen bedömdes ha mycket svaga strukturella förutsättningar att bedriva utbildning i enlighet med skollagens krav.

Klevshults skola har i dagsläget ett mycket lågt elevantal, 15 elever totalt, och den aktuella elevprognosen visar på en ytterligare minskning. Inför höstterminen 2026 bedöms skolan som mest kunna ha 11 elever fördelade på tre årskurser och i ett annat scenario (om de som önskat Klevshult till F-klass slutligen väljer annan skola) så få som 9 elever fördelade på två årskurser. Detta elevunderlag ligger långt under de nivåer som tidigare bedömts vara nödvändiga för att en F–3-skola ska kunna bedrivas på ett organisatoriskt, pedagogiskt och rättsligt hållbart sätt².

¹ Se utredning och beslut gällande *Organisation förskola - skola* BUN 2024/139

² Se tjänsteskrivelse och beslut gällande *Elevunderlag Åkers skola* BUN 2021/266–3

Elevprognosen påverkar hur verksamheten kan organiseras. Efter inkomna önskemål återfinns endast **två** elever som vill börja förskoleklass i Klevshult. Samtidigt saknas elever i den kommande årskurs 1 vilket innebär att åldersblandad undervisning inte är möjlig. Förskoleklassen behöver därför organiseras som en egen undervisningsgrupp. I praktiken innebär det att en legitimerad lärare behöver avsättas för två elever. En sådan organisation leder till en resursanvändning som är svår att förena med kraven på effektiv och behovsstyrd resursfördelning samt med principen om likvärdig utbildning enligt 1 kap. 9 § skollagen.

Klevshult	F-klass	Åk 1	Åk 2	Åk 3	Totalt
Läsåret 2025/26	0	7	2	6	15
Läsåret 2026/27	2	0	7	2	11

Mot denna bakgrund behöver även nämndens resursfördelning problematiseras ur ett rättsligt perspektiv. Skollagen anger att resurser ska fördelas efter elevernas olika behov och användas för att kompensera för skillnader i elevers förutsättningar (1 kap. 9 § samt 2 kap. 8 §). Den nuvarande resursfördelningen innebär i praktiken att resurser i hög grad fördelas utifrån bostadsort och geografisk tillhörighet, snarare än utifrån elevernas faktiska behov och verksamhetens förutsättningar. Detta leder till att mycket små skolenheter upprätthålls trots att de strukturella förutsättningarna för kvalitet, likvärdighet och rättssäkerhet är svaga. En sådan resursfördelning riskerar att stå i strid med skollagens intentioner och försvårar huvudmannens möjlighet att ta ett samlat ansvar för utbildningens kvalitet.

Skollagen anger att utbildningen ska vara likvärdig oavsett var i kommunen eleven bor. Likvärdighet innebär inte att utbildningen ska vara identisk, men att elever ska ges likvärdiga förutsättningar att nå utbildningens mål. Utredningen från 2024 visar att mycket små skolenheter såsom Klevshult har begränsade möjligheter att erbjuda det sociala sammanhang, den pedagogiska variation och den tillgång till olika kompetenser som krävs för att uppfylla utbildningens syfte. Elevernas möjligheter till allsidiga kontakter och social gemenskap enligt 1 kap. 4–5 §§ skollagen är starkt begränsade när elevgrupperna är så små. Det sociala sammanhanget för de två elever som enligt prognosen återfinns i åk F-1 i Klevshult kan exempelvis inte ses som tillräckligt för att uppnå utbildningens syfte.

Små elevgrupper leder till en mycket begränsad personalstyrka och därmed till en hög sårbarhet i verksamheten. Klevshults skola har endast ett fåtal pedagoger på plats, och flera ämnen undervisas redan i dag av personal från andra enheter. Det låga elevunderlaget och de svaga elevprognoserna innebär osäkra och kortsiktiga framtidsutsikter för skolan. Detta riskerar att påverka skolans attraktivitet som arbetsplats och öka risken för att behöriga lärare söker sig till andra skolor med mer stabila förutsättningar.

När personalstyrkan är liten får varje personalförändring stor betydelse och blir särskilt svår att hantera. Att ersätta behöriga lärare i en sådan situation är ofta både tidskrävande och osäkert. Rekryteringssvårigheterna förstärks ytterligare av skolans svaga elevunderlag och osäkra framtidsutsikter, vilket kan göra tjänsterna mindre attraktiva för nya sökande. En ökad personalomsättning riskerar därför att snabbt få direkta konsekvenser för elevernas rätt till

undervisning av behörig lärare enligt 2 kap. 13–14 §§ skollagen, liksom för kontinuiteten och kvaliteten i utbildningen.

Det finns således tydliga tecken på att Klevshults skola löper hög risk att hamna i en liknande situation som Svenarums skola gjorde hösten 2022³. I Svenarum ledde ett lågt elevantal, i kombination med hög personalomsättning och brist på behörig personal, till en sårbar organisation. Verksamheten blev starkt beroende av ett fåtal nyckelpersoner och tillfälliga lösningar. Konsekvenserna blev bristande struktur i undervisningen, otillräckligt stöd till elever i behov av särskilt stöd samt ökande oro bland vårdnadshavare kring elevernas kunskapsutveckling. Situationen försvårade möjligheten att bedriva undervisning med tillräcklig kvalitet och kontinuitet.

Efter beslutet att slå samman Svenarums skola med Hoks skola förändrades förutsättningarna i grunden. Den större organisationen möjliggjorde åldersspecifika undervisningsgrupper, en mer stabil personalstyrka och minskad sårbarhet vid personalförändringar. Eleverna fick ett större socialt sammanhang, tydligare struktur i undervisningen och bättre tillgång till stödinsatser.

Efterföljande utvärderingar visade att såväl elever som vårdnadshavare och personal upplevde sammanslagningen som positiv. Erfarenheterna från Svenarum visar att organisatoriska förändringar kan skapa mer långsiktigt hållbara förutsättningar för utbildningen. Mot denna bakgrund finns det skäl att noggrant överväga om Klevshults skola riskerar att utvecklas i samma riktning som Svenarum gjorde före sammanslagningen, och vilka åtgärder som i så fall behöver vidtas i ett tidigt skede.

Sammantaget är min professionella bedömning att Klevshults skola nu befinner sig i ett läge där huvudmannens möjligheter att säkerställa skollagens krav är allvarligt begränsade. De risker som i utredningen Organisation förskola-skola beskrevs som framtida farhågor är inte längre hypotetiska utan högst aktuella. Att fortsätta bedriva verksamheten i nuvarande form innebär en växande risk för bristande likvärdighet, försämrad rättssäkerhet för elever i behov av stöd samt svårigheter att leva upp till de krav som ställs vid tillsyn och granskning från ansvariga myndigheter.

Avslutningsvis vill jag understryka att denna skrivelse inte utgör en kritik mot det arbete som utförs av personalen vid Klevshults skola. Tvärtom bärs verksamheten i Klevshult upp av personal med ett stort engagemang, kompetens och professionalism. En sådan unik och avgörande kompetens är viktigt att behålla och det är vårt ansvar att personalen tas om hand och ser en framtid i vår kommun.

Frågan som nu behöver hanteras är om huvudmannen, utifrån gällande lagstiftning, långsiktigt kan motivera att bedriva utbildning på en skolenhet med så svaga strukturella och organisatoriska förutsättningar. Mot denna bakgrund bedömer jag att barn- och utbildningsnämnden skyndsamt behöver ta ställning till hur Klevshults skolas situation ska hanteras för att säkerställa att kommunen även fortsättningsvis fullgör sitt lagstadgade ansvar enligt skollagen.

Per-Erik Lorentzon
Skolchef, Vaggeryds kommun

³ Se tjänsteskrivelse och beslut gällande *Sammanslagning Svenarum och Hok* BUN 2022/224